
اخلاق حرفه اي

کلیات

× تعریف اخلاق:

× -- **واژه اخلاق:** از ریشه خلق است، خلق و خلق از یک ریشه اند

× علم اخلاق را می توان به :مجموعه ملکات نفسانی و صفات و خصایص روحی اطلاق کرد.

× - **علم اخلاق** دانشی است که راه کسب خصایص و ملکات نفسانی را به انسان آموزش می دهد.

× -- **تربیت:** شامل فراهم کردن زمینه برای رشد استعدادهای درونی و به فعلیت رساندن آن استعدادها می باشد.

× -- **تعلیم:** یعنی فراهم آوردن زمینه برای شکوفایی استعدادهای ذهنی. تعلیم بخشی از تربیت در بعد فکری انسان است.

× کلیات (۲)

× -- اخلاق اثر و نتیجه تربیت است.

× -- اهمیت علم اخلاق:

× -- ضرورت عمل به علم اخلاق: انسان هنگام تولد حیوان

بالفعل و انسان بالقوه است.

× -- علم اخلاق راه شناسایی استعداد های گوناگون انسان

و فضایل و رذایل آدمی را نشان می دهد.

اخلاق حرفه ای

- ✘ رفتار اخلاقی به رفتاری اطلاق می شود که مطابق با ارزش های والای انسانی است.
- ✘ اخلاق حرفه ای شاخه ای از علم اخلاق است که با توجه به شرایط و فضای هر حرفه خاص تعریف می شود.
- ✘ اصول اخلاق حرفه ای بعنوان استاندارد های مورد توافق و رفتار های مورد انتظار از افراد هر حرفه می باشد.

اخلاق

✘ نیت و تلاش برای کار خوب و

پسندیده که به نفع خود و دیگران باشد

✘ پرهیز از کار بد و غیر پسندیده که به

زیان خود و دیگران باشد.

اخلاق

× به سیستمی از **اصول راهنما** و قوانینی اطلاق

می شود که در باره مشخص کردن فعالیت‌های

مجاز، لازم و یا ممنوع صحبت می کند

× مربوط به **درست یا غلط بودن و خوب یا بد بودن**

اعمال انسان است

اصول‌هایی که برای پیشگیری از درگیری‌های قانونی باید توسط پرستاران رعایت شود:

✘ رعایت استانداردهای خدمات پرستاری (حرفه ای)

✘ ارتباطات و ارتباطات حرفه ای

✘ رعایت اصول اخلاق و اخلاق حرفه

✘ آموزش به بیمار(مددجو)

✘ اصول ثبت و گزارش نویسی

اهمیت اخلاق در حرفه پرستاری

- × پرستاران ارتباط مستقیم و مداوم با مردم دارند
- × بیماران انسان هایی آسیب پذیر هستند
- × با زندگی و سلامتی انسان ها سرو کار دارند
- × احتمال مواجهه شان با مشکلات اخلاقی در طی کار روزانه زیاد است.
- × نیاز به تصمیم گیری های اخلاقی در طی کار روزانه دارند
- × کسب این توانمندی تنها در سایه یک آموزش اخلاقی متناسب با شرایط امکان پذیر است.

ارزش پرستاری

حرفه پرستاری بسیار با ارزش و دارای هاله ای از تقدس است، حال سوال اینجاست که:

آیا ارزش پرستاری به پرستار نیز منتقل می شود یا خیر؟

ارزش هر کاری به دو چیز ارتباط پیدا می کند:

۱- حسن فاعلی، خوبی و زیبائی انجام دهنده کار

۲- حسن فعلی، خوبی و زیبائی نفس کار

از اینرو در صورتی که پرستار کار خوب و دشوار پرستاری را با زیبائی انگیزه و نیت خود همراه سازد این تقدس و ارزش را نیز کسب خواهد نمود و کار او از بزرگترین عبادات به حساب می آید.

اخلاق پرستاری:

مجموعه تظاهرات رفتاری یک پرستار که در جریان وظیفه شغلی که بصورت خصلتهای فردی، در رابطه با بیمار، بستگان و همراهان وی، جامعه، حکومت، محیط کار، همکاران و سایر موارد باید تجلی کند **اخلاق پرستاری** گفته می شود.

اخلاق پرستاری را می توان به دو بخش تقسیم نمود:

اخلاق حرفه ای

اخلاق انسانی، اسلامی

--**اخلاق حرفه ای** مجموعه تظاهرات رفتاری است که یک پرستار از آن حیث که پرستار است باید انجام دهد، برخی جنبه مثبت و ایجابی و برخی رفتاری منفی و سلبی است که پرستار نباید مرتکب شود. (در تمام دوران پرستاری)

--**اخلاق انسانی اسلامی** مجموعه رفتارها و ویژگی‌هایی است که یک پرستار بعنوان اینکه یک انسان و یک مسلمان است باید انجام دهد یا از آن اجتناب کند. (از اول خلقت)

قواعد اخلاق حرفه ای:

۱- تلاش و کوشش در کسب دانش و مهارت‌های پرستاری: پرستار خوب در مرحله اول، کسی است که در دانش مربوط به وظیفه خود چیزی کم نداشته باشد. قران رفعت و درجه افراد را به علم آنها مربوط می داند:

يرفع الله الذين آمنوا و الذين اوتوا العلم درجات
(مجادله-۱)

خداوند کسی که ایمان و علم دارد را رفعت و درجه می بخشد و مسلماً کسی که دارای علم است و آنکه بدون علم است مساوی نیستند: هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون (زمر- ۲)

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۲- تلاش مستمر در پژوهش و آشنائی با مهارتهای جدید:

فراموشکاری انسان، گسترش روزافزون علوم و فنون و رد شدن برخی روشهای علمی مراقبت و بهداشت و ... ایجاب می کند که انسان هیچگاه خود را بی نیاز از مطالعه و تحقیق احساس نکند و ارتباط خویش را با اساتید خود قطع ننماید.

شورای بین المللی پرستاران:

اولین گام شکست یک پرستار احساس بی نیازی از اطلاعات جدید و عدم تبادل علمی صحیح و مشورت نکردن در کارهاست.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۳- دقت و احساس مسئولیت در انجام وظایف به بهترین نحو ممکن:

پرستاران باید توجه داشته باشند که شغل حساس و پرمخاطره ای را انتخاب نموده اند، خسارات احتمالی این شغل برخلاف حرفه های دیگر گاه غیرقابل جبران است، چرا که با سلامتی و جان بیمار سرو کار دارد. (۳)

مفیدترین مراقبت با کمترین خطر جهت حفظ سلامت بیمار باید همیشه مورد توجه پرستاران باشد.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۴- توجه به عواطف و احساسات و رشد شخصیت بیمار و احترام در گفتار و رفتار: آنچه امروزه بعنوان یک حقیقت مورد توجه همگانی قرار گرفته است ارتباط پیوند ناگسستنی میان جسم و روح است و همانگونه که اختلالات روانی باعث تغییر و عدم تعادل فیزیولوژیک می گردد، تغییرات فیزیولوژیک و جسمانی نیز مشکلات روانی به بار خواهد آورد.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۵- توجه به اعتقادات مذهبی بیمار و پرهیز از اموری که باعث جریحه دار شدن این اعتقادات گردد مثل:

- بی اعتنائی به نجس و پاکی
 - بی اعتنایی به نماز و انجام وظائف مذهبی بیمار
 - بی اعتنائی به پوشش زنان و معاینه در مقابل دیدگان دیگران و ...
 - تحمیل عقاید مخالف بر بیمار
 - عدم رعایت شئون دینی مورد احترام مردم در برخوردها و نحوه پوشش
- بی توجهی به اینگونه امور باعث بی اعتنائی، عدم اعتقاد بیمار به پرستار و گاه بروز خشونت می گردد.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۶- برخورد مناسب با بستگان بیمار:

از هنگامی که بیمار وارد بیمارستان می شود در صورتی که همراهی داشته باشد اوست که با پرستار تماس گرفته و انتظار زیادی از پرستار دارد، پرستار باید برخورد مناسبی با آنها داشته باشد. همراه همواره می تواند یار و کمک پرستار نیز در بهبودی بیمار باشد. در صورت خطرناک بودن بیماری اطلاع اطرافیان بسیار مفید خواهد بود.

۷- عدم چشم داشت مادی و مالی از بیمار

و عدم تبعیض در رسیدگی به بیمار:

- ✘ - پرستار نباید به بیمار با دید انتفاعی بنگرد.
- ✘ - بیمار نباید احساس کند پرستار با وی و سلامتی او ارتباط مالی برقرار کرده است.
- ✘ - ثروتمند بودن یا فقیربودن بیمار نباید در نحوه عملکرد پرستار تاثیری داشته باشد
- ✘ - در دستورات اخلاق پرستاری از شورای بین المللی پرستاران نیز آمده است: پرستار در مقابل کار خود فقط حقوقی را که برای وی معین شده است دریافت می دارد.
- ✘ - سفارشات و توصیه ها نباید تاثیری بر زیرپاگذاردن ضوابط داشته باشد.
- ✘ - تبعیض در بکارگرفتن امکانات بیمارستان برای بیماران و تحمیل خرجهای اضافی برای بیمار رفتاری مناسب شأن پرستار نیست.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۸- تاکید بر امیدواری:

کسانی که از بیماری خود آگاهی ندارند علاقمند هستند که از آن اطلاع حاصل کنند و پرستاران معمولاً در مقابل پرسش از نوع بیماری از طرف بیمار مواجه هستند.

در این زمینه:

- پرستار نباید بی محابا بیمار را در مقابل واقعتهای دردناک قرار دهد

- باید نسبت به امکانات درمان آنها را امیدوار سازد.

- از سخنانی که موجب تشویش، نگرانی و اضطراب در بیمار می گردد اجتناب کند.

- بیمار را متوجه صبر(۴)، دعا(۵)، حسن ظن به خدا(۶) و اعتماد به قدرت لایزال الهی نماید.

- بر عدم یأس از رحمت الهی که گناه کبیره است تاکید نماید

لاتاسوا علی مافاتکم و لاتفرحوا بما اتاکم (حدید-۲۳)،

قوت قلب و تسلای خاطر بسیار موثر است و این رفتار با بیمار خود نوعی دارو برای او محسوب می گردد.

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۹- برخورد صحیح با کادر پزشکی و همکاران و مسئولین مرتبط با بیمار:

مسئولیت دشوار و سنگین پرستاری یک فعالیت جمعی است و فقط در صورت همکاری و همفکری صحیح و مناسب سامان می پذیرد از اینرو همکاری و احساس مسئولیت همگانی در این بخش لازم است.

گذشت، حلم، بردباری، عطف و لازمه کار دسته جمعی است

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۱۰- رفتارهای مناسب قبل و بعد از مرگ بیمار:

- بیمار در حال مرگ ممکن است با کمی تلاش حیات خود را باز یابد در صورتی که چنین چیزی ممکن نشد بطور معقول باید همراه و یا بستگان و در صورت نبودن خود او را با این واقعیت روبرو نموده و نیازهایی که دارد، برآورده ساخت.

- در صورتی که می خواهد با بستگان خود تماس بگیرد یا وصیت نماید به او کمک نمود و آداب شرعی مربوطه شخص محتضر را برای او بجا آورد.

- همدلی با بستگان و خانواده بیمار

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۱۱- حفظ اسرار بیمار:

- افشای اسرار بیمار ممکن است باعث ایجاد فتنه و فساد و حتی خونریزی و از بین رفتن آبروی بیمار و شود.

- پرستار نباید نقش جاسوس یا مجری قانون را بخود بگیرد و حق افشاء اسرار جز در مواردی که قانون بصورت صریح استثناء کرده است را ندارد.

- دستورات اخلاقی شورای بین المللی پرستاران نیز تاکید دارد که: پرستار باید مطالب شخصی افراد را که به وی ابراز می شود به عنوان یک راز تلقی نماید. (7)

قواعد اخلاق حرفه ای (ادامه)

۱۲- تبعیت از قوانین و مقررات مربوط به حرفه پرستاری:

در دستورات شورای بین المللی پرستاران آمده است: «پرستار در راه برآوردن نیازهای بهداشتی انسانها به دستگیری گروههای بهداشتی و افراد دیگر جامعه با مقامات محلی و ملی و بین المللی همکاری می کند.»

کاربرد اخلاق در پرستاری

طبقه بندی کاربرد اخلاق در حرفه پرستاری

۱. تأثیر گذاری و جوابگوئی در خصوص کیفیت و کمیت حیات انسان.
۲. تصمیم گیری در خصوص میزان آزادی بیمار و تعیین محدودیت برای آن در تقابل با آسیب احتمالی.
۳. تعیین مرز بین راستگوئی یا عدم صداقت و استفاده از هر یک در جهت مصالح بیمار.
۴. برخورد با عقاید و باورهای مختلف مذهبی، سیاسی، اقتصادی و ... بیمار که با اصول حاکم بر مراقبت و درمان وی منافات دارد.
۵. تقابل بین عواطف و احساسات با اصول و آموخته های عملی و تعیین مرز بین آن ها در هنگام مراقبت از بیمار.

اشتباهات رایج در استدلال و قضاوت اخلاقی

۱. چون این گونه بوده، بنابراین همیشه باید همین گونه باشد.
۲. حرف حرف من است.
۳. سوء استفاده از خصوصیات شخصیتی افراد برای پیشبرد اهداف شخصی.
۴. عمومیت دادن یک موضوع برای توجیه آن.
۵. توسل به اختیارات حقوقی و قانونی جهت توجیه عملکرد.
۶. سهل انگاری در نتیجه گیری و اتخاذ تصمیم بدون در نظر گرفتن تمامی جوانب.
۷. استناد بر یک اصل ثابت برای تصمیم گیری در تمامی شرایط.

معضلات اخلاقی رایج در حرفه پرستاری

۱. سقط جنین
۲. بیمار در حال مرگ
۳. مرگ نجات بخش (اتانازی)
۴. پیوند اعضا
۵. محرمانه و رازداری
۶. زوال عقل و ضعف ناشی از سالمندی

انواع قصور پزشکی

× بی احتیاطی

طبيب جراح یا اعضای تیم درمان با انجام اقداماتی که نباید انجام شود به بیمار آسیب برساند یا منجر به فوت او شوند (پاره شدن رحم حین کورتاژ).

× بی مبالایی

پزشک یا اعضای درمانی از انجام امور مربوطه غفلت نموده و وظیفه خود را انجام نداده (عدم حضور بر بالین بیمار در موقع ضروری).

× عدم مهارت

عدم دقت و بکارگیری مهارت در انجام کار (عدم بکارگیری تکنیک صحیح در جراحی ارتوپدی)

× عدم رعایت نظامات دولتی

قوانین و مقررات دولتی تدوین شده رعایت نشود (تجویز دارو های ممنوعه و...)

شایعترین قصور در امور پزشکی

از نوع **بی میلالاتی** است

تبصره ۳ ماده ۲۹۵ از قانون مجازات اسلامی

✘ ماده ۲۹۵ قانون مجازات اسلامی:

هرگاه بر اثر ۴ عامل بالا قتل یا ضرب یا جرح واقع شود در حکم قتل شبه عمد خواهد بود.

✘ قتل عمد ← قصاص

✘ قتل شبه عمد و یا خطای محض ←

دیه ، حبس

جبران خسارتهای مالی

NURSING MALPRACTICE

✘ **خطاهای مهارتی** : آسیب به بیمار به هنگام تزریق دارو یا رگ گیری

✘ **خطاهای مربوط به دانش** : عدم اطلاع از دوز دارو و روش تزریق داروها

✘ **خطاهای قانونی** : نقص در Reporting
Recording

بیشترین خطای پرستاری

در هنگام تعویض شیفت ها
ایجاد میگردد.

قصور پرستاری

- ✘ انجام فعالیت خارج از حیطه کاری
- ✘ عدم ثبت کارهای انجام شده
- ✘ استعمال اشتباه داروها
- ✘ عدم گزارش دهی بی درنگ وضعیت بحرانی بیمار
به پزشک مسئول
- ✘ خطاهای دارویی
- ✘ بکارگیری افراد غیر حرفه ای برای انجام کارهای
تخصصی

قصور پرستاري

- × عدم ثبت تماس ها با پزشك (ساعت ، تاريخ ،
- × عدم اطمینان از صحت دستور پزشك
- × پذیرفتن مسئولیت هائي که تبحر ندارد
- × امضای موارد مشکوک
- × عدم گزارش دهی هر گونه دستور مشکوک
- × جدي نگرفتن شکایت بیمار از درد
- × عدم استفاده از محدودیت های فیزیکی
- × عدم گزارش وسائل معیوب

موارد رایج غفلت :

- × اشتباهات داروئی که منجر به صدمه بیمار می شود.
- × اشتباهات تزریق داخل وریدی که موجب انتشار یا فلبیت می شود.
- × سوختگی مددجو ناشی از تجهیزات ، استحمام یا ریختن مایعات یا غذای داغ.
- × سقوط که منجر به آسیب مددجو می شود.
- × کوتاهی در استفاده از روشهای آسپتیک در هنگام لزوم
- × اشتباه در شمارش گازها، وسایل یا نیدل ها در هنگام جراحی
- × کوتاهی در ارائه گزارش یا تحویل گزارش ناقص به شیفت بعدی
- × کوتاهی در کنترل کامل وضعیت بیمار
- × کوتاهی در گزارش تغییرات مهم وضعیت مددجو به پزشک

جرایم خاص حرفه ایی در کادر پرستاری

- ▶ افشای اطلاعات خصوصی و محرمانه بیمار
- ▶ حمله و تهدید بیمار و درمان یک بیمار بدون رضایت او در موارد غیراورژانسی
- ▶ ایجاد ترس و هراس در بیمار
- ▶ عدم اجرای اقدامات لازم و ضروری
- ▶ عدم صلاحیت حرفه ایی پرستار
- ▶ عدم حضور و ترک محل خدمت
- ▶ هتک حرمت جامعه پزشکی
- ▶ تحمیل مخارج غیر ضروری به بیمار
- ▶ عدم اجرای درست وظایف حرفه ایی
- ▶ عدم همکاری لازم در موارد خاص.

پرستار و احکام اسلامی

- ▶ نوع پوشش
- ▶ ارتباط
- ▶ معاینه و لمس
- ▶ اسرار بیماران
- ▶ سقط جنین
- ▶ احتضار و مرگ
- ▶ مرگ مغزی
- ▶ پیوند اعضا
- ▶ اتاق عمل و جراحی

خوشا به حال آنان که اهل **“یافتن”**

اند نه اهل **“بافتن”** و خوشا به حال

آنان که متواضعانه معترفند **“حقیقتی**

“را یافته اند ، نه **“کل حقیقت” را .**

منابع

- ۱- ع ابی عبدا... (ع) قال: فمن تواضع لله رفعاه و من تكبر وضعاه. (همان، ص ۱۸۵)
 - ۲- تحف العقول (ص ۲۲۸)
 - ۳- ایما رجل من اصحابنا استعان به رجل من اخوانه في حاجه فلم يبالغ فيها بكل جهد خان الله و رسوله و المومنين. (از امام صادق (ع) در کافی ج ۴، ص ۶۷)
 - ۴- عن ابی عبدا... (ع): اذ ذهب الصبر ذهب الايمان (کافی، ج ۳، ص ۱۴۰)
 - ۵- عن ابی عبدا... (ع) قال: عليك بالدعا فانه شفاء من كل داء (کافی، ج ۴، ص ۲۱۷)
 - ۶- عن ابی الحسن الرضا (ع) قال: احسن الظن بالله فان الله عزوجل يقول: انا عند ظن عبدي المومن بی ان خيرا فخييرا و انشر افشرا (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۱۶)
 - ۷- عن ابی عبدا... (ع) المجالس بالامانه و ليس لاحد ان يحدث بحديث يكتمه صاحبه الا باذنه (اصول کافی، ج ۳، ص ۴۸۱)
-

منابع

- ✘ اخلاق، قوانین و مقررات در پرستاری، تالیف و ترجمه نوغابی .فاطمه ، سرداری. پروانه ، قم، نشر مرتضی ۱۳۷۶
- ✘ حائری ، محمد حسن، آشنایی با اخلاق اسلامی، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد ۱۳۸۷
- ✘ اخلاق پرستاری در طول زندگی، ترجمه مهتاب علیزاده، نشر بشری، تهران ۱۳۷۵
- ✘ علیان نژاد ابولقاسم ، احکام پزشکی مطابق با فتاوی آیت الله مکارم شیرازی، قم، انتشارات امام علی ابن ابی طالب، ۱۳۸۷

